

Dekówna, Maria

IV Kongres "Journées Internationales du Verre"

Przegląd Historyczny 58/4, 728-730

1967

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

Powszechną uwagę skupił na sobie popołudniowy wykład H. Vettera (Wiedeń): „Von der spätantiken zur frühmittelalterlichen Festungsbaukunst”. Przedstawił on przy pomocy obfitego materiału ilustracyjnego system umocnień granicznych cesarstwa zachowany na obszarach Afryki północnej i Syrii, wydobyl antyczną podstawę północno-wschodniej linii obrony zagrożonej za Justyniana ze zużyciem umocnień z doby lateńskiej i Halsztackiej i ukazał dalszą ewolucję form *castella* i *centenaria* aż do typu *palatium*. Resztę popołudnia wypełniła ożywiona dyskusja, rozpraszając się na wszystkie rodzaje zagadnień świeżo poruszonych.

Wtorek 4 kwietnia był poświęcony sprawom wojny na morzu. M. Mollat (Paryż) przedstawił wysiłki państwa Karolińskiego dla zapewnienia ochrony wybrzeży przed najazdami Normanów oraz o wiele skuteczniejszą kontrakcję anglosaską przeciw temu niebezpieczeństwu, nawiązał do wypowiedzi M. Musseta o statkach normańsko-skandynawskich, uzbrojeniu załóg, sposobach walki i manewru, i zakończył charakterystyką nowej fazy rozkwitu angielskiej marynarki w XII w. E. Eickhoff (radca ambasady NRF w Ankarze) w referacie pt. „Galeenkriege im Mittelmeer (VII—XI w.)” scharakteryzował rzymskie podstawy floty bizantyńskiej od strony organizacyjnej i technicznej, jej dalszy rozwój, sprawność i specjalne metody walki, które czyniły z Bizancjum potęgę na morzu w dobie walki z Saraceni. Po południu C. Battisti (Florencja) omówił nazewnictwo sprzętu i ubioru wojennego u Longobardów, porównując je z nazwami germańskimi i indoeuropejskimi, a następnie rozwinął swe poglądy na formowanie się języka Włoch północnych w ogóle. Resztę posiedzenia wypełniła dyskusja, nawracająca znów do techniki wypraw i wojen morskich.

W ostatnim dniu G. Schmedt (Wojskowy Instytut Geograficzny we Florencji) komentował obszernie zdjęcia lotnicze fortyfikacji wczesnośredniowiecznych w Italii, uzupełniając ten materiał odcinkami map i rysunkami. Szczególnie bogato przedstawiają się obszary pograniczne państwa Longobardów, usiane od strony Bizancjum istnymi gniazdami fortyfikacyjnymi wznoszonymi od nowa na starych umocnieniach. Wnioski ogólne wypadły zgodnie z wnioskami z referatu H. Vettera.

Po omówionym już na początku odczycie G. Vismary o zagadnieniach prawnych wojny wczesnośredniowiecznej, wygłosił przemówienie zamykające C. G. Mor (Padwa), charakteryzując problemy poruszone i postawy referentów związanych wspólnością tematów.

Liczba uczestników według listy sięgała 175 osób. Faktycznie było ich więcej, ponieważ na niektóre posiedzenia, a nawet dni przybywali dość licznie goście miejscowi i zamiejscowi z niedalekich od Spoleto ośrodków uniwersyteckich. Prócz prelekcji programowych uczestnicy wysłuchali żałobnego wspomnienia poświęconego pamięci zmarłego prof. Giorgio Falco i komunikatu M. Salmi (Rzym), dotyczącego historii kościoła S. Salvatore w Spoleto. Nie odbyły się z powodu nieobecności referentów dwa odczyty: H. Mitschy-Mährheima z Wiednia: „Die Kriegswaffen der Avarn und Slaven” i E. Oakeshotta: „The development of armour during the Middle Ages”.

Niedzielny całodzienny objazd po południowo-zachodniej Umbrii zaznajomił uczestników z jej krajobrazem i zabytkami w Terni, Narni, Amelii, Lugnano i Acquasparta.

J. K.

IV KONGRES „JOURNÉES INTERNATIONALES DU VERRE”

W dniach od 13 do 20 maja 1967 odbył się we Włoszech IV Kongres Międzynarodowych Dni Szkła. Obrady kongresu toczyły się w dwóch miastach: w Rawennie (13—18 maja) — w siedzibie Instytutu Starożytności Raweńskich i Bizantyńskich, oraz w Wenecji (19—20 maja) — w gmachu Fundacji Cini. Brało w nim udział

ponad 140 osób z 21 krajów europejskich, azjatyckich, i amerykańskich. Ze strony polskiej uczestniczyły w nim: mgr Paulina Chrzanowska, dyrektor Muzeum w Tarnowie, mgr Anna Chrzanowska, kustosz Muzeum Śląskiego we Wrocławiu i dr Maria Dekówna, adiunkt Instytutu Historii Kultury Materialnej PAN w Warszawie.

Program kongresu obejmował pięć grup problemów: 1) ogólna historia szklarstwa w starożytności i wczesnym średniowieczu, 2) ogólna historia szklarstwa od średniowiecza do końca XVIII wieku, 3) rola wybrzeży Morza Adriatyckiego, w tym kontaktów między Wschodem i Zachodem, w historii szkła, 4) ogólna historia szklarstwa wieków XIX i XX, 5) analizy i konserwacja szkła.

Zagadnienia dotyczące historii szklarstwa rozpatrywane były w aspektach: historycznym i technologicznym. Wśród wygłoszonych referatów znalazły się prace poświęcone zagadnieniom metodycznym (M. Dekówna, „Remarques sur les méthodes d'examen des perles de verre du haut moyen-âge, trouvées en Pologne”), ujęcia syntetyczne dotyczące różnych zagadnień i regionów (np. W. Haberey, „Millefiorifragen”; G. A. Mansuelli, „Distribution des trouvailles de verre en Emilie-Romagne”; G. C. Boon, „Roman Glass in Wales”; A. Lamb, „Ancient Glass in Southeast Asia”; N. Sorokina, „O szklach antycznych z północnych wybrzeży Morza Czarnego”; E. Thomas, „Znaleziska szkła z terenu Węgier”; J. Philippe, „Temoignages méditerranéens sur la verrerie byzantine”; S. Eyice, „La verrerie en Turquie de l'époque byzantine à la période ottomane”; Z. Drobná, „Les verres représentés dans les manuscrits médiévaux de Tchecoslovaquie”; K. Hetteš, „Influences réciproques entre la verrerie de Venise et celle de Bohême”; R. J. Charleston, „The Transport of Glass in the 17th to 18th Centuries”; I. Fiorentini-Roncucci, „Traditions et progrès dans les matériaux vitreux de la mosaïque” i inne) oraz opracowania kwestii szczegółowych (np. R. Joffroy, „Bracelets en verre incolore de la Tène I”; M. Vanderhoeven, „Les verres moulés sur corps de sable dans les collections belges”; D. B. Harden, „Some aspects of Pre-Roman non sandcore glass”; P. N. Perrot, „Fourth Century Glass Factory at Jelemet el Asfna in Israel”; M. C. de Azevedo, „Un anneau avec une pâte de verre du Sanctuaire de Junon à Malte”; G. V. Gentili, „Poids monétaires en verre byzantino-arabes provenant des fouilles de la ville romaine de Piazza Armerina”; G. H. Tait, „A distinctive group of wheel-engraved glasses of the second half of the seventeenth-century”; O. Drahotova, „Les ornements en style de Bérain sur les verres de Bohême et leurs origines” i inne).

Osobne posiedzenia zostały poświęcone: 1) przygotowaniu do znajdującej się w programie kongresu wizyty w skarbcu bazyliki św. Marka w Wenecji, w którym wygłosili referaty m.in. V. Elbern („Eine Gruppe antiker Glasgefäße vermutlich venezianischen Herkunft”), F. Zanchi Roppe („Les verres chrétiens à fond d'or”), L. Bertacchi („Deux nouveaux verres d'Aquileia à décor paléochrétien”) i znakomity znawca szkła przechowywanych w skarbcu A. von Saldern („The Glass of San Marco, Byzantium and the East”); 2) analizom specjalistycznym i konserwacji szkła (M. Bimson, „A survey of materials used in ancient glass”; R. Wihr, „Der Neueste Stand der Wiederherstellungstechnik antiker Gläser”; R. H. Brill, „Lead Isotopes in Ancient Glass”).

Kongres wykazał, że punkt ciężkości zainteresowań coraz większej liczby badaczy przesuwają się z dominujących dotychczas w nauce światowej studiów jedynie nad stroną zewnętrzną (formą, ornamentem) szkła, bez rozpatrywania uzyskiwanych wniosków w aspekcie historycznym, na badania produkcji szklarskiej w jej dynamicznym rozwoju. Daje się przy tym zauważyć coraz częstsze wykorzystywanie dla tych badań metod fizyko-chemicznych oraz ugruntowywanie się wśród badaczy przekonania, że bez zastosowania tych zabiegów niemożliwe jest uzyskanie peł-

nego obrazu kształtowania się wytwórczości szlarskiej w przeszłości. Wynikiem takiej opinii są szeroko podejmowane w różnych krajach próby wypracowania coraz doskonalszych zabiegów badawczych tego typu. Jak wykazała sesja poświęcona powyższym zagadnieniom, obecne wysiłki w tym zakresie koncentrują się głównie na spektralnych analizach składu szkła oraz na różnego rodzaju badaniach izotopowych.

Cennym uzupełnieniem obrad były wizyty w muzeach, zwiedzanie najbardziej znanych zabytków kultury w Rawennie, Wenecji i okolicach, pracowni i laboratoriów (Laboratorium Instytutu Narodowego Sztuki Ceramicznej w Faenzy i Instytutu Sztuki Mozaikowej w Rawennie) oraz wizyta w skarbcu bazyliki św. Marka w Wenecji połączona z dyskusją nad eksponowanymi tam szkłami.

M. D.

Pod patronatem UNESCO prowadzone są prace nad serią przewodników w archiwalnych po archiwach europejskich. Obecnie w przygotowaniu znajduje się „Le guide des sources européens de l'histoire d'Afrique”. Szeroki zakres prac nad przewodnikiem obejmuje archiwa angielskie, belgijskie, francuskie, hiszpańskie, holenderskie, niemieckie, portugalskie, włoskie i innych krajów.

Od 26 sierpnia do 1 września 1966 obradował w Sofii I międzynarodowy kongres historii Bałkanów i południowo-wschodniej Europy. Prace nad przygotowaniem kongresu podjęte zostały przez założone w kwietniu 1963 r. Międzynarodowe Stowarzyszenie Badań nad południowo-wschodnią Europą. W kongresie uczestniczyli delegaci z 24 krajów. Obrady zorganizowano w 11 sekcjach — od starożytności po wiek XX, obejmując tematykę: historii, literatury, folkloru, etnografii. Wygłoszono ponad 500 referatów i komunikatów — większość wydana drukiem w dwóch tomach (do XIX w. i XX w.). Następny kongres odbędzie się w 1969 r. w Atenach.

Od 21 do 26 sierpnia 1966 obradował w Pradze VII międzynarodowy kongres Stowarzyszenia Nauk Przedhistorycznych. Uczestniczyło 1600 delegatów — archeologów, antropologów, numizmatyków, paleontologów — z 52 krajów. Rozpatrywano problemy dziejów Europy od epoki paleolitu do wielkiej wędrówki ludów, a także neolitycznych kultur w Ameryce, Afryce i Azji. Wygłoszono ponad 800 referatów. Szczególne zainteresowanie budziły: referat B. A. Rybakowa (Próba odtworzenia pojęć religijnych najdawniejszej ludności rolniczej Europy) oraz komunikaty o odkryciach antropologicznych dokonanych ostatnio na Węgrzech.

W dniach od 25 do 27 października 1966 odbyła się w Bratysławie z udziałem historyków słowackich, czeskich i węgierskich konferencja poświęcona problemom faszyzmu w Czechach, Słowacji i na Węgrzech, a także stosunkom słowacko-węgierskim podczas II wojny światowej.

W dniach 15 i 16 listopada 1966 odbyło się w Opawie sympozjum z udziałem przedstawicieli Polski (m.in. dr M. Grabnia z Katowic) poświęcone obszarom przemysłowym. Sympozjum zgromadziło 70 przedstawicieli kilku dyscyplin — historyków, geografów, ekonomistów i urbanistów.

Rodzina Piotra Curie i Marii Curie-Skłodowskiej ofiarowała Bibliothéque Nationale w Paryżu całość archiwów obojga wielkich uczonych. W archiwach znaj-